

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 152/17

KLAGER: Bodø Havn KF
PUBLIKASJON: Dagens Næringsliv
PUBLISERINGSDATO: 04.04.2017
STOFFOMRÅDE: Næringsliv
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Opplysningskontroll og kildebredde, saklighet og omtanke, dekning for titler etc., rettelse, samtidig imøtegåelse
REGISTRERT: 03.07.2017
BEHANDLET I PFU: 28.11.2017
BEHANDLINGSTID: 145 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Dagens Næringsliv (DN) publiserte **onsdag 4. april 2017** en artikkel på nett om en rettsstrid mellom Bodø Havn og Hurtigruten. Tittelen var «**Hurtigruten skuffet etter havne-dom: - Et tap for norsk sjøfart**».

Ingressen var slik:

«Hålogaland lagmannsrett omgjør dommen i Salten tingrett hvor Bodø havn ble dømt for å ha krevd ulovlig høye priser av Hurtigruten.»

På forsiden til DN's nettsider ble artikkelen presentert med følgende tittel/stikkittel:

«Hurtigruten sjokkert over dom: Betaler dobbel kaileie, pengene går til fjonge restaurantprosjekter og andre cruiseskip får kjemperabatt. Tapte likevel»

Artikkelens brødtekst ble innledet på denne måten:

«Lagmannsretten beskriver havnens opptreden som kritikkverdig, men mener den ikke har misbrukt sin myndighet.

- Hurtigruten er overrasket, skuffet og svært uenig i dommen. Dette handler om rammebetingelsene for norsk sjøfart. Det er tverrpolitisk enighet om at mer god skal flyttes fra vil til sjø. Denne dommen vil gjøre dette vanskeligere, sier prosjektleder Stein Lillebo i Hurtigruten.»

Videre stod følgende under mellomtittelen «**Sender cruiseregning til kystflåten**»:

«Gjennom rettssaken mot Bodø havn avdekket Hurtigruten at havnekapitalen i Bodø blant annet går til kostbare restaurantprosjekter, eiendomsinvesteringer og andre investeringer som ikke kommer sjøfarten til gode.

Bodø og andre havner bruker også betydelige summer på omfattende og dyre cruiseinvesteringer. Dette er investeringer som også belastes kystflåten. I perioden saken gjelder har Hurtigruten betalt dobbelt kaileie hver dag hele året, mens Bodø havn har gitt inntil 75 prosent rabatt til internasjonale cruisereederier.»

Deretter skrev DN at «**(h)avnenes opptreden og prissamarbeid**» har fått NHO Sjøfart til å klage Norsk Havneforening inn for Konkurransetilsynet. Avisen skrev også at Hurtigruten vurderer å anke dommen til Høyesterett.

Vider fulgte følgende avsnitt:

«Dagens havnelov skulle gi økt konkurranse og rimeligere havnetjenester. I 2016 ble Hurtigruten fakturert for nær 110 millioner kroner i havnerelaterte kostnader, en akkumulert vekst på 48 prosent siden 2009. Hurtigruten er gjennom statsavtalen om kjøp av tjenester forpliktet til å anløpe havnene, som dermed kan dra store fordeler av å utnytte monopolsituasjonen de har.»

DN endret artikkelen samme dag, da klager tok kontakt. Det ble lagt til at sitatet fra Stein Lillebo var hentet fra en pressemelding. Også i følgende ble det opplyst at opplysningene var hentet fra en pressemelding:

«Gjennom rettssaken mot Bodø havn avdekket Hurtigruten at havnekapitalen i Bodø blant annet går til kostbare restaurantprosjekter, eiendomsinvesteringer og andre investeringer som ikke kommer sjøfarten til gode, skriver Hurtigruten i en pressemelding.»

Formuleringen «**ifølge Hurtigruten**» ble i tillegg inkludert i denne setningen:

«I perioden saken gjelder har Hurtigruten betalt dobbelt kaileie hver dag hele året, mens Bodø havn har gitt inntil 75 prosent rabatt til internasjonale cruisereederier, ifølge Hurtigruten.»

Videre la DN inn et intervju med styreleder Adelheid Kristiansen i Bodø Havn. Avisen skrev blant annet at han «**avviser påstanden om at Hurtigruten har måttet betale dobbelt kaileie**».

KLAGEN:

Klager er Bodø Havn. Klager mener at Dagens Næringsliv har kopiert artikkelen fra en pressemelding og brutt god presseskikk på flere punkter:

- Punkt 3.2, om opplysningskontroll og kildebredde
- Punkt 4.1, om saklighet og omtanke
- Punkt 4.4, om dekning for titler etc.

- Punkt 4.13, om retting av feil
- Punkt 4.14, om samtidig imøtegåelse

Klager påpeker at DN aldri kontaktet dem før publisering. Slik klager ser det, har avisen publisert flere sterke beskyldninger av faktisk art, som krevde samtidig imøtegåelse, jf. punkt 4.14. Klager viser til følgende setninger:

«Gjennom rettssaken mot Bodø havn avdekket Hurtigruten at havnekapitalen i Bodø blant annet går til kostbare restaurantprosjekter, eiendomsinvesteringer og andre investeringer som ikke kommer sjøfarten til gode.»

«Bodø og andre havner bruker også betydelige summer på omfattende og dyre cruiseinvesteringer. Dette er investeringer som også belastes kystflåten.»

«I perioden saken gjelder har Hurtigruten betalt dobbel kaileie hver dag hele året, mens Bodø havn har gitt inntil 75 prosent rabatt til internasjonale cruiserederier.»

Videre mener klager at DN har publisert flere faktafeil. Ifølge klager stemmer det ikke at Hurtigruten har betalt «dobbelt kaileie», slik det stod i artikkelen. Klager mener DN har hentet dette fra en pressemelding som Hurtigruten sendte ut etter dommen, og at opplysningen er et «retorisk grep» fra Hurtigrutens side, som er direkte feil. Klager skriver:

«Grunnlaget for beregningen av kaivederlaget er skipets størrelse (volum/bruttotonn), en beregningsmåte som er helt normal. For å hindre at havnen blir en opplagshavn for enkeltfartøyer, må et anløp begrenses i tid. Av praktiske hensyn, blant annet for å gi fartøyet tilstrekkelig tid til å laste og losse varer, er anløpstiden satt til 24 timer. (...)

Det beregnes kaivederlag for hvert anløp, altså to i døgnet ettersom det anløper to ulike Hurtigrute-fartøy innenfor et døgn. Hurtigruten har vridd dette til at rederiet 'leier' kaien i 48 timer, og at de dermed betaler 'dobbelt kaileie' fordi begge skip som ankommer Bodø havn i løpet av et døgn, må betale kaivederlag.

Samme beregningsmåte for kaivederlag brukes for absolutt alle fartøy som anløper Bodø havn.»

Klager opplyser at dommen fra lagmannsretten slår fast at prisen som Hurtigruten betaler, ikke er urimelig sammenlignet hva andre selskaper betaler. Klager mener at DN ikke har lest dommen, for da «ville avisen forstått at påstanden om 'dobbelt kaileie' er feil». Ifølge klager har DN brutt god presseskikk på punkt 3.2, som sier et pressen skal kontrollere opplysninger og ha kildebredde.

Videre mener klager at det er feil at pengene som Bodø Havn tjener, går til «fjonge restaurantprosjekter», «kostbare restaurantprosjekter» og «eiendomsinvesteringer» «som ikke kommer sjøfarten til gode».

Klager skriver:

«Rundt 2/3 av Bodø havns inntekter kommer direkte fra landbasert aktivitet i havneområdet, og 1/3 direkte fra sjøaktivitet. I den landbaserte aktiviteten inngår forvaltning av arealer og bygninger. Dette er ikke spesielt for Bodø havn. For svært mange havner er det arealene og bygningsmassene havnen forvalter som i størst grad genererer inntekter.

(...)

Bodø havns kostnadsstruktur er nesten den omvendte av inntektsstrukturen: nærmere 67 % av kostnadene er sjørelatert, mens 33 % er landrelatert. Landbaserte aktiviteter og gode prosjekter på land er derfor en forutsetning for økonomisk sunn havnedrift.»

Det er også feil at Bodø Havns cruiseinvesteringer belaster kystflåten. Klager skriver:

«Cruise er et segment som kan gi Bodø havn store inntekter i fremtiden, og er derfor definert som et strategisk satsingsområde. Bodø har i dag en relativt liten cruisehavn, men etter målrettet innsats mot cruisereederier viser prognosene sterk vekst. Potensialet er stort, dette kan bli en viktig inntektskilde for Bodø havn.

(...)

Flere cruiseanløp vil øke Bodø havns sjørelaterte inntekter, og vil faktisk gi *lavere kostnader* for Hurtigruten og andre rederier med skip som anløper Bodø havn»

Ifølge klager kommer det også frem av lagmannsrettens dom at Bodø Havn ikke forskjellsbehandler brukere av havnen.

Artikkelen bryter ifølge klager dessuten med punkt 4.4, om ha dekning for titler, ingresser etc., fordi det ifølge klager ikke er dekning for DN's overskrift. Som redegjort for ovenfor, mener klager at det er feil at Hurtigruten har betalt «dobbel kaileie», og at pengene som Bodø Havn tjener, går til «fjønge restaurantprosjekter».

Videre gjør klager rede for kontakten som de hadde med DN etter at artikkelen ble publisert. Klager opplyser at kommunikasjonssjef i Bodø kommune, Tord Berthiniussen, ringte DN kl. 14:33 samme dag som artikkelen ble publisert. Berthiniussen kom i kontakt med journalisten som hadde skrevet artikkelen og opplyste overfor ham at artikkelen inneholdt en rekke feil, ifølge klager. Klager skriver også at journalisten bekreftet at han ikke hadde lest lagmannsrettens dom.

En drøy time etter dette ringte journalisten til Bodø Havns styreleder, opplyser klager:

«Hun (styrelederen, sekr.anm.) sa da til ham at forsidehenvisningen og artikkelen inneholdt så mange feil at det var nesten umulig å kommentere alt, men påpekte klare feil som påstanden om 'dobbel kaileie'. Hun sa at lagmannsrettsdommen viste at det ikke var grunnlag for Hurtigrutens påstander som DN nå hadde gjort til avisens egne. (...)

I samtalen med Adelheid Kristiansen (styrelederen, sekr.anm.) la journalisten seg flat for kritikken om at DN verken hadde sjekket kilden eller kontaktet Bodø havn. Han sa at det var vanskelig å endre på det som stod i artikkelen, men at Kristiansens kommentarer skulle bli lagt inn.

Styreleder Kristiansen reagerte særlig på forsidehenvisningen som fortsatt var uendret. I likhet med Tord Berthinussen ba hun om at den straks måtte endres. Hun tok bilde av forsidehenvisningen og sendte det i en sms-melding kl. 16.04 (vedlegg 5), umiddelbart etter samtalen med journalisten. Christensen svarte på sms: 'Skal gjøre fronten oppmerksom på det.'»

Klager mener at DN ikke endret artikkelen tilstrekkelig etter denne samtalen, jf. punkt 4.13 i Vær Varsom-plakaten. Klager påpeker at DN la inn forbehold ved flere faktiske opplysninger med kildehenvisning til Hurtigruten, men dette gjør ikke opplysningene mindre feil - de burde vært rettet eller fjernet, ifølge klager.

Klager reagerer også på at artikkelens overskrift ikke ble endret. Klager skriver:

«Overskriften 'Hurtigruten skuffet etter havnedom: - Et tap for norsk sjøfart', som er identisk med overskriften i Hurtigrutens pressemelding, er fortsatt den samme.»

Klager opplyser videre at Bodø Havns pressemelding ble sendt til redaksjonen før Hurtigrutens pressemelding. Klager stiller spørsmål ved hvorfor DN kun brukte av Hurtigrutens melding, og skriver:

«Hurtigrutens pressemelding ble offentliggjort av Mynewsdesk (vedlegg 2), en plattform eller portal for offentliggjøring av pressemeldinger og annet PR-stoff, og som eies av NHST Media Group, som også eier Dagens Næringsliv og DN.no.

Vi har vanskelig for å tro at en så seriøs avis som DN prioriterer pressemeldinger som distribueres av søsterselskapet Mynewsdesk, da dette ikke ville være i tråd med den frie og uavhengige posisjon en kritisk redaksjon skal og må ha, jfr. Vær Varsom-plakatens punkt 2.2»

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Dagens Næringsliv avviser å ha brutt god presseskikk. Avisen påpeker at Hurtigruten vant i tingretten og mener at leserne var kjent med dette. I den påklagede artikkelen mener DN at den tapendene parts skuffelse kom til uttrykk; med andre ord at Hurtigrutens argumenter ikke vant frem i retten.

DN opplyser videre at klager aldri tok kontakt med redaksjonen etter 4. april for å be om ytterligere kommentarer, rettelser eller tilsvaer.

Avisen opplyser også at redaksjonen først ble kjent med lagmannsrettens dom via Hurtigrutens pressemelding. På grunn av stor offentlig interesse for saken, og fordi den var konkurranseutsatt, laget redaksjonen en artikkel basert på denne pressemeldingen så raskt som mulig. Avisen bekrefter også at journalisten var i kontakt med Bodø kommune, som var misfornøyd med artikkelen, og at artikkelen derfor ble oppdatert samme dag.

Når det gjelder klagers påstand om at punkt 4.14, om samtidig imøtegåelse, er brutt, skriver DN:

«Vi mener at en langmannsrettsdom er en sterk og konkret imøtegåelse av faktiske opplysninger/påstander. Med det mener vi at DN samtidig har formidlet at det foreligger en dom som innebærer at Hurtigrutens hjertesukk ikke er berettiget. (...) Om mediet forteller at anklagene er underkjent av en domstol, skulle både formålet og virkningen av 4.14 være tilfredsstillt med god margin.»

Avisen påpeker at PFU tidligere har uttalt at det normalt ikke er presseetisk påkrevd å innhente samtidig imøtegåelse når man referer en rettsavgjørelse, ettersom partene har kommet til orde i rettsprosessen.

DN mener også at det uansett er et spørsmål om den «foreløpige versjonen» av artikkelen, som lå ute i ca. fire timer, ikke oppfyller kravene til samtidig imøtegåelse. Artikkelen ble oppdatert med sitater fra klager, understreker avisen.

DN avviser at redaksjonen har publisert uriktige opplysninger. Avisen skriver:

«Siden det er Hurtigruten som gikk til sak mot Bodø Havn er det relevant å legge til grunn og referere Hurtigrutens påstander (om blant annet urimelig og 'dobbel' kaileie) som retten skal vurdere.»

Avisen kan ikke se det er brudd på god presseskikk å gjengi de omstridte temaene fra rettssaken, hverken i brødteksten eller på avisens forside.

Klager fastholder at DN har brutt god presseskikk.

Klager er uenig i at samtidig imøtegåelse dekkes opp av at DN har omtalt lagmannsrettens konklusjon. Klager påpeker at PFU tidligere har uttalt at sterke påstander og beskyldninger som innhentes utenfor rettsalen, utløser imøtegåelsesretten selv om det er omtale av en rettsavgjørelse. «DN 'innhentet' Hurtigrutens beskyldninger og sterke påstander ved å klippe & lime fra rederiets pressemelding som ble distribuert i etterkant av dommen», skriver klager.

Klager skriver videre at det eneste som står om selve dommen, er følgende setning: «Hålogaland lagmannsrett omgjør dommen i Salten tingrett hvor Bodø Havn ble dømt for å ha krevd ulovlig høye priser av Hurtigruten.»

Samtidig imøtegåelse er ikke dekket opp av dette, slik klager ser det:

«Dette er jo ikke en imøtegåelse av for eksempel påstandene om at 'pengene går til fjerne restaurantprosjekter', og at cruiseinvesteringer 'belastes kystflåten'. Og selv om det står i artikkelen at lagmannsretten 'omgjør dommen i Salten tingrett hvor Bodø Havn ble dømt for å ha krevd ulovlig høye priser av Hurtigruten,' er ikke dette en imøtegåelse av påstanden om at Hurtigruten betaler dobbel kaileie. Det kunne selvsagt vært mulig at Hurtigruten faktisk hadde betalt dobbelt kaileie, men at retten likevel kom til at dette var lovlig.»

Klager fastholder dessuten at DN har publisert uriktige opplysninger, og klager avviser at påstandene tilbakevises i artikkelen gjennom at det opplyses om lagmannsrettens konklusjon:

«Det kunne selvsagt vært mulig at Bodø Havn vant i lagmannsretten selv om det hadde medført riktighet at pengene går til 'fjerne restaurantprosjekter', cruiseinvesteringer 'belastes kystflåten', Bodø Havns landbaserte virksomheter ikke kommer kystflåten til gode, og Hurtigruten har betalt dobbelt kaileie.»

Deretter opplyser klager at de har gjort stikkprøver på når dommen ble omtalt i andre medier. En rekke medier omtalte dommen før DN. Avisens argument om at det var en

konkurransesak, er derfor ikke gyldig, mener klager. Klager mener også at DN var det eneste mediet som «kun refererte Hurtigrutens pressemelding»: «Samtlige av artiklene lagt ved i vedlegg 8 – 14 har med opplysninger fra både Bodø Havn og Hurtigrutens pressemeldinger.»

Klager understreker også igjen at både Bodø kommunes kommunikasjonssjef og styrelederen i Bodø Havn opplyste om feil i artikkelen samme dag den ble publisert. Klager mener derfor det blir feil når DN skriver at ingen har tatt kontakt med redaksjonen og bedt om rettelser eller tilsvarende. Klager påpeker for øvrig at PFU flere ganger har uttalt at mediene har et selvstendig ansvar for å rette feil når redaksjonen blir gjort oppmerksom på det.

Dagens Næringsliv står fast på at god presseskikk ikke er brutt. Avisen beskriver det den mener er sakens kjerne:

«Dette handler først og fremst om en nyhetsmelding om at Bodø Havn vant over Hurtigruten i Hålogaland lagmannsrett, som ble publisert på DN.no uten kommentarer (samtidig imøtegåelse) fra den seirende part. Meldingen lå ute ca. fire timer før den ble oppdatert med presisering av kilde (Hurtigrutens pressemelding) og kommentarer fra styreleder i Bodø Havn.»